

Væ delicias sectanti! tempore enim exiguo tamquam vitulus ad mactationem paratur, S. Nilus Cap. Parzen.

Dedimus corpori annum; demus sancti dies: impendimus nobis tempora; tempus deputemus Authori. Vivamus Deo paululum, qui seculo viximus totum. Sancti Chrysol. ser. 22.

Quanti tempus sit, quis cordes percipere? quive humana valet referre facundia? illum noverunt optime, qui eo carent. Omnem siquidem Mundi substantiam, honores praelationum, sæculi pompam, corporis voluptates, & quicquid sub cælo creatum est, delectabile, atque jucundum; pro uno hora spatio, si possent, voluntarie commutarent. Hi sunt, quibus misericordia jam fecit occasum; qui irrevocabiliter in lacum miseriarum descenderunt. Sancti Lau. Just. l. de vita solit. c. 10.

O Domine, Deus! vitæ meæ quot tempora effluxerunt, in quibus sine fructu vixi! coram te quomodo subsistam? quomodo ad te levare potero faciem meam, in illo Magno, & terribili examine; quando emenerare jussis omnes dies meos, quærens fructum in eis! Idem de incend. div. am. cap. 6.

Nihil pretiosius tempore: sed heu! nihil, hodie vilius æstimatur! Transseunt dies salutis, & nemo cogitat: nemo sibi non reditura momenta perisse causetur. S. Bernardus f. de Verb. Petri: ecce nos &c.

Nemo vestrum, fratres, parvi æstimet tempus, quod in verbis consumitur otiosis: siquidem tempus acceptabile est; & dies salutis. Volat verbum irrevocabile, volat tempus irremediabile; nec advertit insipientis, quid amittat. Libet consulari, ajunt, donec hora pertranseat. O! donec prætereat hora? o donec pertranseat tempus? donec hoc prætereat; quam tibi ad agendam poenitentiam, ad obinendam veniam ad acquiendam gratiam, ad gloriam promerendam; misericordiam Conditoris indulget. Donec transeat tempus; quo divinam tibi, reprobatiore debueras pietatem, propter ad Angelicam societatem, suspirare ad amissam hereditatem, aspirare ad promissam felicitatem, excitare remissam voluntatem, serè commissam iniquitatem. Sancti Ber. ser. de triplici custodia.

Tempus, quod ad poenitentiam nobis divina clementia concessit, si perditum fuerit, in æternum recuperari non poterit: unde nulla jactura gravior est nobis, quam jactura temporis perditæ. S. Bonav. l. 37. D. Septuag.

Ultimum periculum, est temporis ablatio, & cessatio. Modico tempore potest homo lucrari veniam, & gratiam, & gloriam. O si talis mercantia ad infernum portaretur, solum tempus dimidia horæ ad poenitentiam; emerent illud pro mille mundis, si possent. Veniam ad te tamquam sur, ait Dominus. Apoc. 2. 3. Fur ad hoc venit, ut thesaurum indiligenter custoditum tollat. Thesaurus utique indiligenter custoditus est pretiosissimum tempus: quod merito Dominus peccatori tollit, qui malè vivendo in lucro non ponit. S. Bernardus l. 1. serm. 13. Art. 3.

S. XIII.

Tempus breve.

Primum mane circa horam tertiam. Matth. 20. 1. 3. Dies hujus sæculi spatium est: qui quidem dies nobis longus videtur; sed, si cum æternitate Dei conferatur, est brevissimus. Origenes hom. 10. in Matth.

Unusquisque hominis vita quanta est? adde quantoslibet annos; due longissimam senectutem; quid est? nonne aura matutina? August. conc. prima de prima parte Pl. 36.

Æternitati comparata brevis est omnium temporum longitudo. S. Hieron. ep. 139. Cypriano.

Dies horarum, septimanæ dierum, mensis septimanarum, anni mensium, labuntur instat. B. Theodorus Studia serm. 120.

TENTATIONES.

S. I.

Symbols.

S' ambulaveris in medio umbrae mortis. Psalm. 22. 4. Medium umbrae mortis agnoscimus vitam tentationis. Sancti Chryl. hic.

Salvum me fac Deus: quoniam intraverunt aqua. Ps. 68. 2. Hæc est deprecatio poenitentis, vel tentati; loquentis ad modum naufragantium, quorum navis rupta est, & impletur aqua: tunc deprecantur Deum, ut salvas possint facere animas suas tantum, id est, vivi possint evadere. Hugo Cardin. hic.

Ventus turbini veniebat ab Aquilone. Ezech. 1. 4. Ventus

turbini ab Aquilone venit, quando frigidus à charitate Dei diabolus flavit; & turbine tentationis genus humanum in primis parentibus à beatitudinis statu dejecit. Sancti Rupertus. 3. in Ezech.

Morus magnus factus est in mari. Matth. 8. 24. Tempestas etiam oritur Apostolis: quia sine tentatione esse nemo potest. S. Ambros. l. 6. in Luc. 2.

Quotiescumque in tentationem incidetis; scito malleum diaboli esse. Origenes hom. 3. in Jerem.

Quasi quædam vestis animæ, caro est. Sed hæc nimirum vestis habet tinea suam: quia ab ipsa carnalis tentatio oritur, ex qua lacerantur. S. Greg. mor. l. 5. c. 29.

Quid est Mundus iste, nisi quidam spiritualis venationis locus? in quo tor tenduntur laquei, quot immituntur tentationes, seu ad delinquendum hominibus emergunt causæ. S. Laur. Just. l. de cont. Mundi c. 18.

Qualibet tentatio, nuntius est Infernalis inimici; qui nos requirit ad eum consentiendum; & ut omnia nostra perdat, ac rumpat, fidelitatem suam, quam Deo, & Domino suo debet, & sponso. Et secundum quod anima recessit plus, aut minus; secundum hoc custodit illa melius, aut pejus, fidelitatem, & gratiam sponso sui. Geafon. de differt. mort. & venial.

S. II.

Tentationum utilitas.

Symbols.

Profolique de Mara venerunt in Elim. Num. 33. 9. ubi erant duodecim fontes aquarum, & palma septuaginta. Mara interpretatur amaritudo. Vides, post tentationis amaritudinem, ad quantam deveniunt & dulcium pomorum, & aquarum profuentium amoenitatem? Par tentationis itaque pugnam perduntur ad palmam; & per seipsos intolerantiam penuriam ad irriguam veniunt aquarum viventium affluentiam. B. Petrus Dam. l. 2. ep. 7.

Dabit pro terra silem. Job 22. 24. Terra peccator est. Ps. 1. 4. tamquam pulvis, quam dæmon hinc illicque jacta: cum iustus efficitur, si lex est: Ictus cinillas producit. Tentatus Deum invocat, cælum suspirat, proponit, &c. Oforius D. Epiph.

Surge Aquilo. Cant. 4. 16. Volo permittere, quod surgant diversa genera tentationum, & perferat, id est, stimulent horum meum, id est, sponsum meam; & fluent aromata illius. Quia per tales simulationes tu mereberis, & redolabis congruo modo. Aquilo enim est ventus frigidus; auferat verò est ventus calidus; & significant omnia genera tentationum; & omnia, quæ possunt inclinare ad malum. Quia quicumque malè agit; vel hoc facit ex timore infirmitatis, vel ex amore malè inflammante. Sancti Thom. Aqu. hic Lect. 2.

Orta solo afluverunt. Matth. 13. 6. Per solem orientem intelligit tentationes: eò quod tentatio ostendit homines, & declarat, quales sunt: sicut sol manifestat abscondita. Theophylactus hic.

Sicut caro, quamvis præcipua sit, nisi fale aspergatur, corrumpitur: ita & anima; quantumvis perfecta, nisi assiduè assaliatur tentationibus relaxatur. S. Ambros. tr. de 42. mans. fil. l. 1. Decima octava mansio.

Testimonia.

Ex Veteri, Novo, Patribus, & aliis.

Vir erat. Job 1. 1. B. Job de virtute, & fortitudine animi, contra tentationes, quas, à diabolo insigante & sustinuit, vir appellatus est. V. Beda hic.

Tempus belli, & tempus pacis. Eccl. 3. 8. Qui bellum gerit contra spirituales nequicias, pacem cum Deo habet. Eum hac quidem vita tempus est assidue pugnandi contra principatus, & potestates: qui verò palmam consequetur, deinde in futuro seculo labatur in deliciis, & in multitudine pacis. Olympiodorus hic.

Erat navis in medio mari. Marci 6. 47. Discipulos tentari permittit, ut discant patientiam. Nam propterea non statim illis assisit; sed tota nocte finit in tempestate esse: ut doceat, fortes esse; & non in principio tentationum sperandam requiem. Theophylactus hic.

Illud scientes, Martyrii occasionem esse quamvis tentationem. Clem. Alex. Strom. l. 4.

Merito non solum ab incipientibus, verum etiam à provectissimis, Sanctis uniformiter Domino supplicatur, & dicitur: & ne nos inducas in tentationem. S. Ambros. l. 2. de vocat. gent. c. 9.

Cogitit adversarius Sanctos Domini ad sua damna tentare. Dum enim tentat, meliores reddit; ut, qui tentatur, possit alios instituere, qui sibi ipse invalidus videbatur. S. Ambros. in Pl. 43. Et inter gentes &c.

Nulla

Nulla sunt sine tentationum experimentis opera virtutis; nulla sine perturbationibus fides; nullum sine hoste certamen; nulla sine cogitatione victoria. Sancti Leo ser. 1. de Quadrag.:

Hoc ipsum de misericordia protegens est; qui naturam mutabilis, ne de contactu prælio superbiat, semper voluit superesse, quod vincat. S. Leo l. 1. de Junio Pent.

Et qui fieri potest, dicit aliquis, ut Martyres imitemur? non enim persecutionis est tempus. Equidem id etiam scio persecutionis quidem tempus non est; ut martyris est tempus. Non persequuntur homines; at persequuntur demones: non vexat tyrannus; at vexat diabolus tyrannorum omnium fevissimus: non obiectas prunas conspicis; at cupiditatis conspicis flammam accensam: illi cum bestis pugnant; tu iram, immitem, & indomitam, belluam frana: illi adversus intolerabiles dolores sterunt; tu absurdas, pravaque, cogitationes, quæ in corde tuo pullulant, vince: ira Martyres imitaberis. Sancti Chrysol. t. 6. Laudatio S. M. Barnham.

Mos est Deo, ut non liberet à periculis viros virtute claros; neque à tentationibus liberet: sed in ipsis tentationibus tantam suam declarat virtutem; ut tentationes ipse eis fiant occasio lætitiæ magnæ. Sancti Chrysol. hom. 62. in Gen.

Non mihi videtur magnæ laudis futurum fuisse hominem; si propterea posset bene vivere, qui à nemine malè vivere suaderetur. V. Beda in Gen. 3.

Quor habet Christus milites, certamen ostendit; qui triumphum mereatur, per bella cognoscitur. Ennodius l. 2. ep. 14.

Si homini videtur dura via virtutis, quia continuo oportet nos pugnare adversus carnem, & diabolum, & Mundum: recorderetur, quod, quicumque elegerit vitam, etiam secundum Mundum, multa illi adversa, tristia, incommoda, laboriosa, patiendi sunt. Idiota Regul. 1.

Desperant aliqui de Dei bonitate, si non suaviter dulcedinis suæ experimento quique gullent: quasi jam esse velint, non ipse, sed ipsa re, beatis; & possidere hereditatem sanctuarium Dei: neque esse in laboribus hominum; neque cum hominibus per tentationes flagellari. Pl. 72. 5. Gerson. de consol. lat. Theolog. l. 2.

Frequenter, dum graviter nocere cupit hostis, prodest admodum: & proficit in tantum; quod crebro hominem tentare desistit, ne, tentationem superando, mereatur. Gerson. opus. de div. tent. diaboli.

S. III.

Tentationibus resistendi motiva.

Num. I.

Deus, & gratia ejus, adjuvat.

Noli timere: plures enim nobiscum sunt. 4. Reg. 6. 16. Et nos dicamus, quoties ab inimicis Christi visibilibus, seu invisibilibus, circumdamur. Dicamus, inquam, fidem habentes, spem retinentes, charitate Deo propinquant: noli timere, o anima, noli timere Ecclesia: plures enim nobiscum sunt, quam cum illis. Nobiscum est Dominus, nobiscum est Angelorum exercitus, nobiscum est spiritualis pugnae princeps, & victoriæ opifex, Spiritus Sanctus. S. Rupertus l. 5. c. 33. in libros Reg.

Ut tentaretur à diabolo. Matth. 4. 1. Merito nos D. N. J. C. jejuniis suis, atque deserto, adversus voluptatum informat illecebras; & tentari se Dominus omnium à diabolo patitur, ut in illo omnes vincere disceremus. S. Ambros. l. 4. in Luc. 4. Propterea tentari se passus est Imperator; ut doceret militem dimicare. S. August. l. 63. de divers. Reçtè ergo continuo docturus, primum tentationes nostras in semetipsum admittit, & vicit; atque vincendo, milites suos vincere voluit. S. Rupertus l. in Evang. c. 15. Sicut pro nobis, & pro nostra salute, unigenitus Dei dignatus est incarnari, circumcidi, baptizari, crucifigi; ita & tentari: ut nobis virtutem, & gratiam, triumphandi in omni tentatione promeretur. Dion. Cartus. in Luc. 4.

Eccè vides cæcos apertos, & Filium hominis stantem à dextris Dei. Act. 7. 55. Incrudenter offert sanguinem suum, qui præ oculis habet Regem suum; simul & bravium suum. Euseb. Emif. hom. de S. Stephano. Vidit stantem: quia stare proprium est adjuvantem in prælio. Lyran.

Non patietur vos tentari supra id, quod possitis. 1. Cor. 10. 13. Adverte, distributas à Domino tentationes, secundum eorum, qui tentantur, vires. Qui enim novitates neminem, nisi Christum, visorem evolvit, ex præsentata Mundi monarchia; eum solum vultu ca tentari. Similiter de dignitate Messie, quæ solum Joannem pulsari voluit. Joan. 1. 19. quia solum noverat eam refutaturum. Oleaster.

Qui pro nobis mortem semel vicit, semper vincit in nobis. S. Cyprianus ep. 9.

Plena sunt angelorum omnia, aer, terra, mare; Ecclesie, quibus Angeli præstant. Adsum Cherubim, & Seraphim; qui dicunt Sanctus! Sanctus! Sanctus! Plenus est Mundus Sanctarum Virtutum; quia plenus est necessitatum: plenus est orbis terrarum remediis; quia plenus est laqueis. S. Ambros. Oct. 1. in Pl. 118.

In tua pugna Dominus congregitur, Dominus dimicat: prælium tuum, Christi est prælium: peremptio hostis, gloria est Imperatoris. Sancti Chrysol. l. in illud Sap. 3. iustorum animæ.

Adamante solidiores nos Dei gratia efficit; & si volumus, omnino impugnabiles. Itaque sicut qui adamantem tundit, nihil adamantem nocet; sed seipsum fatigat, & robur suum immittit: in hunc modum res se habent nostræ: cum salus adversario; si armis, quæ nobis Spiritus S. gratia exhibet, contra nos muniamus. S. Chrysol. hom. 4. in Gen.

Quid nocere poterit eorum, quæ sub cælo sunt; quem Deus cæli protegere, & conservare voluerit. S. Bernardus ser. 1. sup. qui habitat &c.

Ex quo argumento magno factum est nobis, quod neminem Deus in tentationibus, & tribulationibus derelinquit; ut non ministret de superis necessarium omnino virtutum; & conforter angelicæ, qui humane succumbit; comedit de cœlis, quod non reperitur in terris: ut & velut corporeus, & passibilis, sustineat passionem. Sim. Cass. l. 13. c. 13. Luc. 22. confortans eum.

Post gravissimas tentationes. S. Antonii sententiæ præsentiam Domini ubi eras, ait, bone Jesu ubi eras? Quare non à principio adfuiti, ut sanares vulnera mea? Et vox ad facta, Antoni, hic eram; sed expectabam videre certamen tuum. Præfat. vitæ S. Antonii.

Num. II.

Tentationibus possumus resistere; nostra ignavia vincimur.

Ex Veteri.

Quomodo levaret Moyses manus, vincit Israel; sed autem paululum remississet, superabat Amalec. Ex. 17. 11. Orat Moyses, & vincit; cessat, & vincitur. Didicit Christianus, quid gerat; invenit, quid fugiat. Didicit, inquam, unde aut vincatur, aut vincat: quamvis instantibus Christiano orandum sit: & quia periculosior hostis est, & pro seipso, non pro altero pugnat. Unde apparet, vires hosti illi dare, qui cessat; & sese ei subijcere, qui non orat: quod totum est, odisse sua, & diligere aliena: sibi ipsi hostem existere, dum contra hostem nollit jugiter exorare. Hostis enim, dum oras, premitur; dum cessas, erigitur. S. Chrysol. t. 1. l. de Moyse. Nec quisquam poterit exculari, qui hostem vincere nolit; dum orando cessat: & tamen in Moyse corpus deficiente, non voluntas aliquando cessabat. Si ergo fragilitatis causa in Moyse exculare non potuit, quemadmodum in nobis voluntas poterit exculari? S. Rupertus l. 3. in Ex.

Securi erant, & nihil adversi suscipiebantur. Judic. 8. 11. I. fraclitæ de tribu Dan, vidisse dicuntur populum habitantem in quadam regione, absque omni timore securum; indeque audaciam sumpsisse ad illum invadendum. Sic demones se animant &c. Diez conc. 2. D. 5. Epiph.

Filiis tuis, & filiabus vestentibus, & libentibus vinum, repente ventus vehemens irruit. Job 1. 18. Notandum, quæ tempora tentationibus congruant. Tunc quippe diabolus tentandi tempus elegit; quando B. Jobi filios in convivio invenit. Neque enim solummodo intuetur hostis, quid faciat; sed etiam, quando faciat: nam quamvis potestatem acceperit; aptum tamen ad subversionem tempus exquisivit. S. Gregor. mor. l. 2. c. 9.

Aperi mihi forer mea. Cant. 5. 2. Ponit his verbis rationes, ad suadendum peccatori, ut aperiat Deo. Cum ait: aperi mihi, insinuat, aperuisse peccatorem alius; vel aperire solere. Etenim ad jantum cordis stat etiam diabolus pulsans; sed alio modo, quam Deus. Sicut enim in palatii regnum plures sunt ordines portarum, antequam perveniat ad secretum cubiculum: ita cor hominis plures continet ordines portarum. Quinque sensus sunt portæ; magis intima sensus interni, phantasia, appetitus sensitivus: per quas etiam intrat diabolus, & vehementius pulsatur; cum fœdas cogitationes excitat, & immittit; quas David Pl. 77. 49. vocat immisionem per angelos malos. Et sic misit diabolus in cor Juda. Joan. 13. 2. ut traderet Christum. Diabolus quidem immittit; sed Judas admittit, & consentit: & ideò ad possidendum cor ejus intravit; cum tamen illam immisionem potuisset repellere. Univerfa enim potestas, diaboli non amplius se extendit, quam ad pulsandum ad has januas: at ulterius est interior cordis janua ad superiorem spiritum partem, ad quam solus Deus immediate pulsare po-

potest; immittendo in intellectum, vel voluntatem, piacogitationes, & ferventes affectus. De Ponte hic Exh. 8. §. 1.

Ex Novo.

Si Filius Dei es, mitte te deorsum. Matth. 4. 6. Tentat etiam Simonem Magum, ut per aera volitet. Cur tam diversimode tentat? Hic valde superbus; à quo multum distat Christus. S. Greg. M. l. 14. c. 7. intuetur inimicus generis humani uniuersusque mores; cui vitio sint propinqui: & illa opponit ante faciem, ad quæ cognoscit facilius inclinari mente. Job 41. 4. quis revelabit faciem indumenti eius? q. d. quis diaboli vestem ex forma discerneret? Sylveira hic.

In montem excelsum valde. Matth. 4. 8. Ut locus esset occasio consentiendi tentationi: sciens, ex mutatione locorum sepe mutari affectum. Dion. Carth. hic.

Defendit pluvia, & venerunt flumina & cecidit. Matth. 7. 27. Quis illam domum demolitus: non sola tempestas, nec ventus: nam alias & altera domus destrueretur; sed malum fundamentum fuit causa. Ità tentationes, quæ malos, & probos impetunt, eadem sunt. Cùm aream ventus sufflat; paleas secum fert; triticum manet. Causa non solum ventus, sed palearum levitas: Te non ducit tentatio, sed tua voluntas, quæ nihil ponderis habet in virtute. Impii, tanquam pulvis, quem proicit ventus. Pl. 1. 4. Jussi sicut plantarum lignum. Stella in Luc. 4. Pluvia notat tentationem Mundi; flumina carnis; venti diaboli. Pluvia enim ex alto descendens, terramque irrigans, infans, tumentemque efficiens; notat ambitionem honorum, & cupiditatem opum, quas afferit Mundus. Flumina, quæ ex terra oriuntur, & domum circumambant; notant tentationes carnis, quæ ex ipsa carne oriuntur; eamque oblectando, quasi circumambant; ut à puritate, quam lex Dei præscribit, desistant. Venti, qui ex aere invisibiliter in domum insulant, sunt tentationes diaboli invisibilis. Cornelius in Matth. 7. 27. Hominis vitium est, si cadat: tentatio hominem manifestat. Male compacta navis etiam levi tempestate solvitur: rupes decumanis quoque fluctibus sine damno quatitur. Illud discrimen Salvatori indicat exemplo sapientis, domum supra petram adificantis super arenam. Iisdem pulvis, fluminibus, ventis, utraque concutebatur. Domus sapientis stetit; stulti collapsa est. Quis causa lapsus non venti, non flumina, non pluviae; aliqui etiam domus Sapientis corruisset. Causa igitur fuit arena; in qua domum suam stultus male fundavit: non cecidit, sed firmum fundamentum poluisset. Stengelius div. Jud. t. 4. c. 56. Vides, quod non tentationum insidias, sed adificamentum stultitia, ruinam fecit. Etenim illic pluvia, & hic pluvia; illic flumina, & hic flumina; & illic ventorum incursum, & hic idem: ille adificavit, & hic adificavit: & eadem adificatio, & eadem tentationes; & non idem finis: quoniam non idem fundamentum. Non enim tentationum natura, sed adificantis imprudentia, ruinam fecit; aliqui oportuisset & domum supra petram adificatam cadere. S. Chrysol. hom. 4. ad pop. Supereminavit & abiit. Matth. 13. 25. De non supereminare tantum potest male cogitationis zizanias: ut fructum pariat, nequit efficere. Tentare potest, ut assentiatis tentationi; efficere non potest. Unde, postquam seminat, abiit: quasi id jam fecerit, quod potest; reliqua tibi facienda relinquit. Nisi terra excipiat, & foveat; fructum non ferent. Barradius D. 5. Epiph. t. 2. l. 9. c. 3.

Cum dormirent homines. Ibidem. Diabolus ad nocendum, ex negligentia nostra, occasione utitur. Diez conc. 2. D. 5. Epiph.

Orate, ne intretis in tentationem. Luc. 22. 46. Non dicit, ne tentatio intret ad vos; sed ne vos intretis in illam: quoniam primum involuntarium est, secundum vero voluntarium. Cajetanus hic.

Non regnet peccatum in vestro mortali corpore. Rom. 6. 12. Notat S. Chrysol. & Theodoretus: non dicit, non tyrannizet, quasi invidis vobis, peccatum: quia peccatum in nobis regnare non potest; nisi nobis volentibus, illudque spontè acceptantibus; ac consequenter tyrannizare nobis non potest. Cornelius hic.

Habebat loricas igneas. Apoc. 9. 17. Duplicia sunt arma: offensiva, ut gladius, lancea, sagitta: defensiva, ut lorica, quantum. Cur hi equites non habent lanceas? Respondet: quia hujus exercitus duces sunt demones; qui nemini possunt nocere, nisi eise submittat. Sylveira hic.

Ex Patribus, & aliis.

Cum diabolicis anima subesse. Iustionibus ceperit; quanto se hosti callido crebris subijcit, tanto eum sibi intolerabilior facit: ut ei jam in nullo resistere valeat, uti in uno sui oblita assentium præstat, S. Gregorius in Pl. pœnit. Pl. 3. Quoniam iniquitates supergressa &c.

Si spiritus dominantis ascenderit in te, locum tamen non deferat; si ostium occluseris, minime tibi nocebit. Si verò neglecte succerpis concupiscentie incitationem; & radices in te

figet, & mentem tuam ligabit, & te detrahet in foveam malorum. S. Cyrillus Jerof. Catech. 2.

Liberum arbitrium habet anima: & potest quidem diabolus incitare, cogere autem, præter voluntatem, omnino non potest. Subijcit tibi scortationis cogitationes; si vis, probas; si nolis, improbas. Si enim ex necessitate scortarieris; cujus gratia Deus gehennam parasset? Et si natura, & non voluntate, iuste ageres; cur Deus coronas pararet? Manifestum est animal ovium; neque tamen illa propter mansuetudinem coronatur: quoniam illa mansuetudo non ex voluntate, sed à natura illi inest. Idem Catech. 4.

Quemadmodum hasta; quæ in clypeum incidit; si mollis quidem sit, eum excindit; duro autem repugnanti, nihil facit; sed reflexa acie, vana, & inutilis excidit: ita etiam usuvenit in anima. Si mollem enim & delicatam, invenerint tela, quæ mittuntur à diabolo; in profundum pervadunt: sin autem duram, & validiorem, & ipse abire te insecta, & ei nihil mali facit. S. Chryl. in Pl. 9.

Non est amplius aperum bellum, nec ex æquo instructa acies. Sed ille quidem jacet pronus, & procumbens; tu autem stas erectus, ex alto eam feriens: ille quidem enervatus; tu verò robustus, & validus. Qui sit ergo, ut sepe vincat; hoc fit ex nostra ignavia; & ex socordia eorum, qui dormiunt. Idem in Pl. 123.

Filius prodigius cupit implere ventrem desiliis porcorum, & nemo illi dabit. Per filiquos porcorum diversas cogitationes intelligimus; quibus maligni spiritus tanquam porci incassantur; & quæ aliquando cupienti non dantur: frequenter enim homo plus peccat, quam diabolus suggerat; prævenit enim homo frequenter diabolum. Unde Ezech. 16. 27. dabo te in manus odientium filiarum Palestinarum; quæ erubescunt in via tua scelerata. Grandis pudor! quod diabolus erubescit de peccato hominis, quod ei non suggerit; & homo non erubescit. S. Antonius Pad. Dom. post Trinit.

Ostium mentis voluntas est, seu consensus ejus: quod & bono, & malo, à libertate arbitrii, per assensum, & disensum, aperiiri, & claudi potest. Ex quo patet, quod liberum arbitrium portarius est, ad aperiendum hanc januam voluntatis. S. Bernardus t. 3. l. de amore inter Deum, & hominem.

Voluntas libera est janitor animæ: quia quodcumque pulsaverit ad januam visus, vel auditus, vel alterius sensus; voluntas statim adest, ad aperiendum, vel excludendum; hoc est, ad volendum, vel fugiendum. Si bonum occurrit, & voluntas hoc velit; diabolus aperire. Et ideo non debet nimis festinanter aperire; sed recurrere ad castri custodem, id est, rationem. Broymard Voluntas libera.

Sicut, cum fur ad januam, furandi animo, accedit, prius seram tentat; quam si firmam comperit, spem furandi amittit: ita etiam diabolus prius seram tentat, id est, quale quicquid non peccandi propositum habeat. Quod si firmum invenit, pusillanimitas àcepto desistit. Diez conc. 4. de Incarn. Dom.

Num. III.

Tentationes vincendi motiva.

Ex Veteri.

Scrutare, quidquid tuorum. Gen. 31. 32. S. Ambr. l. 2. de Jacob. c. 5. Venit ad eum Laban, id est, dealbatus; pura Sathanas, (quia Sathanas transfiguratur se in Angelum lucis. 2. Cor. 11. 14.) & cepit ab eo sua requirere. Respondit Jacob: nihil tuorum habeo. Quare, si quid agnosces tuorum vitiorum, & criminum; nihil mecum abstuli fraudum tuarum. Omnia tua, tanquam contagium, refugii. Et quæsit Laban, & nihil suorum reperit. Quam beatus vir, in quo inimicus nihil invenit, quod suum possit dicere; in quo diabolus nihil offendit, quod suum agnosceret. Venit princeps Mundi huius, & in me non habebit quidquam. Joan. 14. 30. Nihil est enim, quidquid est diaboli; quod nullam potest habere perpetuitatem, atque substantiam. Apud Corn. hic.

Irmis spiritus Domini in Sampson, & dilaceravit leonem. Judic. 14. 6. Leo est res ardua, ut gravis tentatio; quam; instat Sampsonis, invocato Dei spiritu, animosè invadere, & superare debemus. Occide hunc leonem: occisus amplius te non vexabit. Unde à Job 4. 11. juxta Sept. vocatur myrmiceleon id est, formica leo. Tradit Plinius, & alii: leonis animos, viresque infringi; si quis in oculos, vulnereque, ejus pallium, vestemque aliam injiciat. Cornelius hic.

Egressusque est Sathan à facie Domini. Job 1. 12. Ecce ad feriendum invictissimum robur inimicus sevens, quot tentationum jacula invenit. Ecce quot obfidionum machinamenta circumposuit. Ecce quot percussionum rela transfudit. Sed in his omnibus manit mens imperterrita, stetit civitas inconcussa. S. Greg. c. 4. de Job in Præfat.

In die tribulationis: mecum Deum exquisivi. Pl. 76. 3. Testimonium bonæ conscientie, & patientia in tribulationibus; & sic.

s. IV.

Tentationibus maxime Deo devoti obnoxii.

Num. I.

Figura, & Symbola.

Ex Veteri.

Noli timere Abraham: ego proteclor tuus sum. Gen. 15. 1. Dixit Deus post triumphum. In conflictu spirituali majora sunt post triumphum discrimina; quam ante prælii initia. Nec enim res tota planè confecta est, cum de non in tentatione devictus; nisi Deus denuò subveniat, novæque vires mittret. Did. Nyls. D. 1. Quadr. §. 8.

Oderat ergo semper Elau Jacob. Gen. 27. 41. Nota: post acceptam Patris benedictionem statim tentatur Jacob, persecutionem patitur, denique fugatur à domo patris: ut cogitare quis possit, nihil illi profuisse: imò obtulisse benedictionem. Sed eventus docuit, illam ipsi profuisse. Cornelius hic.

Congregati sunt ascenderunt quinque regi: Amoritarum, &c. Jos. 10. 5. Quinque reges conitarunt contra fe Gabonitæ; quia transigerunt ad Israel. Origenes hom. 11. in Jos. cum anima humana Verbo Dei fe locaverit; dubitare non debet; statim fe inimico habiturum: & eos, quos habuerat ante amicos, in adversarios esse vertendos. Idque non solum patitur ab hominibus fe speret; verum etiam de contrariis virtutibus, & spiritualibus nequitiis, id fe imminere pro certo sciat. Et ita fit, ut qui amicitias experte Jesu, multorum sibi sciat inimicitias tolerandas. A primordio justitia vim patitur: statim ut colli Deus cepit, invidiam illigata sortita est. Tertull. l. Adv. Gnost. c. 8.

Et convenerunt in Masphar. Reg. 7. 6. Præterita flagitia abjurant, lacrymis diluerant, jejunius fe maceraverant; cum subito Philistinorum satrapæ cum ingenti, non modò suorum, sed etiam Tyriorum, exercitu instat oppugnator. S. Gregor. in l. Reg. quia, cum altiori vita proficimus, maligni spiritus, qui bene agentibus semper invident, nobis infestiores sunt. Mendoza hic.

Totum pondus prælii versum est in Saul. 1. Reg. 31. 3. Cur omnium hostium furor in unum illum ferebatur? Caulam Scriptura dedit. 1. Reg. 9. 2. non erat vis de filiis Israel melior illo; ab humero usque & sursum, eminebat super omnes populum, sic demones in eos, qui ceteris eminent; majore impetu feruntur. Did. Nyls. D. 1. Quadr. §. 2. Castiodorus l. 1. epist. 2. graviores insidias adversarii tunc subimus, quando Dei dona suseipimus.

Cogitaverunt adversus Sanctos tuos. Pl. 82. 4. Post baptismum tentatur Christus: eò quod in sanctificatis maxime diabolus tentamenta grassatur. S. Hilarius.

En lebulum Salomonis sexaginta fortes ambians. Cant. 3. 7. Nec in serculo, nec in throno, nec in quadrigis adhibuit sibi Salomon satellites, & excubitores; sed ad solum lectulum. Ut doceamur: ibi maxime timendas, ubi pax, & securitas, ad somnum provocant. Olival. 9. Strom. §. Nox præceffit.

Terribilis ut castrorum acies ordinata. Cant. 6. 3. Cur in hoc encomio ultimo loco addit hoc sponus? ut insinuet animam; quod pulchrior est, suavior, & magis decora, sicut Jerusalem; eò vehementius ab hostibus obfideri, & impugnari; ut ejus decorem penitus exterminent. De Ponte hic Exh. 2. §. 1.

Ex Novo, Patribus, & aliis.

Super seminavit Zizania. Matth. 13. 25. Non prius, quam bonum semen seminatum. Item non in medio spinarum; sed in medio tritici. Mendoza in l. Reg. 7. 5.

Et dispersens enim spiritus immundus. Marci 1. 26. Cur demon discerpens egreditur à homine? S. Gregor. hom. 12. in Ezech. quid est, quod obfessum homines antiquus hostis; quem possessum non discerpserat, defersens discerpit? nisi quod plerumque, dum de corde expellitur acriores in eò tentationes generat, quam prius excitaverat, quando hoc quietus possidebat.

Et draco stetit ante mulierem, quæ erat paritura. Apoc. 12. 4. Adhuc paritur mulier cælo nota; quod pertinet ad conceptum votum pie vivendi: sed adest jam draco, ut vim faciat, Velloso in Judith. 5. Parænet. 27.

Sicut raptores, & fures, libentius efferunt aurea, quam argentea, vel ligna vasa; sic & diabolus per fe, vel per alios homines trahit ad peccatum libentius chariora Ecclesie membra. S. Bonaventura l. 1. D. 15. Penit.

Num. II.

Exempla, & Sententiæ.

Ex Veteri.

Nunquid considerasti seruum meum. Job 1. 8. Illic eum expetit ad certamen: extende paululum manum tuam. v. 11. Misa dia-

frequentes victorix adversus tentationes efficiunt; ut anima experimento quodam dulcedinem Dei sentiat, & testimonium spiritus in se habeat; quod fit filius Dei. Bellarminus hic.

Latentur insula multa. Pl. 96. 1. Pulchrè animas, quæ licet tentationibus agitate, stabilitatem, & firmitudinem, retinent, insulas appellavit; quæ undique circumdat quædam malitix insulago: sed tantum allapsu suo non potest, ut aestu aliquo virtutis constantiam labefaceret. S. Greg. Nyfl. ur. 2. de inler. psalmor. c. 9.

Ab omni via mala prohibui pedes meos. Pl. 118. 101. Pedes significant mentis assensum; quæ nos quodam vestigio ducit ad culpam, & ad vias malas compellit; nisi eas pietas divinitatis abstraxerit. Castiodorus hic.

Et ad domum Dei. Il. 2. 3. Ecclesia nuncupatur domus. Sed cur domus Jacob? respondet Procopius, quia Jacob iustior, & victor exiit. 32. 25. Qui enim ad Ecclesiam Dei pertinet, debet cum victis, & passibonibus luctari, & supplantare demones. Arcones hic Disc. 6.

Legitur 1. Mach. 6. 34. quod ostenderunt elephantis sanguinem uræ, & mororum; ut accerent eos ad bellum: quod fit quando tepidis, & pigris, adhibentur Passiones Sanctorum in exemplum. S. Thom. Aq. in ep. 2. Cor. 1. Lect. 3.

Ex Novo.

Serpentes tollent. Marci 16. 18. Serpentes tollit, qui diabolicas suggestiones, & venenatas tentationes supplantat. Dionys. Carthus. hic.

Tentatio vos non apprehendet; nisi humana. 1. Cor. 10. 13. Demoniacum est, maligna tentatione vinci; & peccare ex malitia: Angelicum eam non sentire: humanum sentire, & vincere. S. Anselmus apud Cornelium hic.

Vincenti dabo edere de ligno vite. Apoc. 2. 7. Lignum vite Christus est; qui suis electis semetipsum participando pergratiam vitam æternam præbet. Richardus à S. Viç. q. d. qui diabolum vincit, edet ligno vite: qui suavitatem, & dulcedine Christi satiabitur; modo per participationem gratiæ; post vitiosus beate. Sylveira hic.

Ex Patribus, & aliis.

Nunquam remittendæ sunt execubiz, si quando hostis simulabit tranquillitatem; sed observans inest insidias, dicitur cum B. Habacuc. 2. 1. Super custodiam meam stabo, & figam gradum super munitionem, omni custodia servans cor meum. S. Cyprianus l. de duplici martyrio.

Si tentationi in corde nascenti festine non resistitur; hac eadem, qua nutritur, mora roboratur. S. Gregor. mor. l. 21. cap. 7.

Et tu dicitis, si forte videris, adversum te diaboli tentationem: quid mihi, & tibi, est Bellial? Ego Christi servus sum, illi me totum mancipavi; quid mihi, & tibi est? Non novi opera tua; nihil tuum quoque, nihil tuum possideo, nihil tuum desidero. Quanto magis nos oportet separari à diabolo, si ille sic dicitur à Christo. S. Anselm. lib. de Elia cap. 20.

Quia Petra dicitur Christus, eam nobis id nomen asseret utilitatem; ut rectam vivendi rationem, firmam, ac stabilem teneamus: & in rebus adversis fortiter perseverantes firmus; adversusque peccati impetum omnes, strenuos atque invictos animos præstemus. Ex his enim rebus, & aliis hujusmodi, nos item erimus petra; in natura fragili firmus, & immutabile, Domini robur pro viribus imitantes. S. Greg. Nyfl. de perfectione Christiani.

Quo imbecilliori reluctamur, tanto minus, si vincimur, venia digni sumus. S. Chryl. hom. 79. in Matth.

Te querit certamen impar; te expetit mortalis infirmitas: quia majestatis tuæ gloria est, si leo rugiens ab infirma ove separatur; si spiritus violentissimus à debilissima carne vincatur. Fac illum tristem de humana læticia; qui de offensione nostra semper exultat. Castiodorus in Pl. 150. Conclus. ad Deum.

Peccato homo non solum non debet consentire; sed neque in ejus delictatione, vel animo detineri. Sicut venosum cibum homo non solum non vult comedere, sed nec etiam gustare. Geminiani l. 9. c. 57.

ra diaboli spes de casu nostro. Licet enim armetis; licet viceris, & triumphes; victoriam sperat. Eluxit id in viro sanctissimo Job: quem licet sciret probatum per omnia, omnibusque virtutibus ante certamen exercitum: ipse enim nec filios profusus diligebat, nec uxorem; foedus inerat cum oculis c. 31. i. ab omni cupiditate purus. Nihilominus blasphemias ab ejus ore exortum iri credidit; si eum liberis, & fortunis, spoliaret. S. Chrysof. hom. 34. in Matth. quare in mentem diabolo venit, exercitationes ipsius non ignoranti; tot, tantisque, adversus ipsum excogitasse labores? Truculentissima est gens bestia; nec unquam solet desperare victoriam. Quod ad condemnationem nostram spectat, nam ille nunquam nostram desperat perditionem nos de salute nostra desperamus. Oliva t. 2. Strom. 5. Me expectaverunt peccatores.

Tuus sum ego; saluum me fac. Pl. 118. 94. Incipit tunc timere, cum securus jam esse deberet. Antequam Dei fieres, rogandus erat, ut te salvaret. Sapienter timet tunc maxime, cum se vidit in domo Dei ornatum virtutibus, & locupletatum. Tuus sum ego; saluum me fac. Quia tibi propior factus sum, ideo vicinior factus hosti. Tunc ego salute; quia jam milito. Salvatori: nunc paveo, quia tuus sum. Nam & navis, quo pretiosiores vehet merces, eo diligentius a pyratibus exquiritur, & fortius invaditur. Ol. t. 2. Strom. 5. Tuus sum ego &c.

Prepara animam tuam ad tentationem. Eccl. 2. 1. Cur accedenti ad servitium Dei parata est tentatio? quia talis recedenti ad servitium diaboli: qui indignans, fe suo peculio, & jure herili, privati; cum, ut servum fugitivum, & apostatam, persequitur, tentaque; ut ad sua caltra, ad suum jus, & dominium reducat. Cornelius hic.

Cibus ejus cibus. Habac. 1. 16. Non vult quemlibet decipere. Saul reges, qui electus a Domino est; & Judam Apollonum, supplantare festinat. S. Hieron. c. 16. in Ezech. Sicut enim animarum salus, Christi D. cibus est; ita earundem pernicies diaboli cibus est; qui tamen cibus dicitur: quia non tam improborum hominum, quam iustorum, perditione latatur. Hunc enim velut ex mensa Christi electum cibum rapere, ac devorare, conatur. Diez Bellum spirituale.

Ex Novo.

Tunc datus est Jesus in desertum, ut tentaretur a diabolo. Matth. 4. 1. Hostis noster adhuc in hac vita nos positos, quanto magis nos sibi rebellare conspiciat, tanto amplius expugnare contendit. Eos enim pulsare negligit, quos quieto jure possidere se sentit. Contra nos vero eo vehementius incitatur, quo ex corde nostro, quasi ex colle sue habitationis, expellitur. Hoc enim in seipso Dominus sub quadam dispensatione figuravit, qui diabolum non nisi post baptismum se tentare permittit: ut ignem nobis quoddam futuram conversationis innoueret; quod membra ejus, postquam ad Deum proficerent, tunc aciores tentationum insidias tolerarent. S. Greg. mor. l. 2. c. 7. S. Chryf. Euthym. &c. expendunt ly ranc. Scilicet mox ubi baptizatus, & summi Dei Filius dilectus, Patris ipsius voce proclamatus fuit. Ex quo discimus: quod majori cum sollicitudine, timore, circumspectione, vivere debet, qui Deum magis propitium, ac benignum experitur: diabolum enim huc omne studium suum vertit; ut eum deiciat. Did. Nyff. D. 1. Quadr. 5. 2. Demum spirituales viros maxime nititur tentare; & solitarii insidiatur: ut pote quibus, subactio Mundo, & carne, contra solos demones pugna restat. Casjetanus hic. Quod diabolum Christum post baptismum, & jejunium, tentare aggressus est, innotescit; quod tunc potissimum nititur hominem impedire, ac vincere: cum viderit eum incepisse profectum, & aliquo ferventiori proficiendi desiderio inflammatum. Dionys. Carthuf. in Luc. 4.

Benam certamen certavi, cursum consummavi. 2. Tim. 4. 7. Certaminis nomine virtutes a se excultas, fidemque significat: servatam: quasi idem sit virtus, & certamen. Nazara in Jos. 10. 5. 10.

Ex Patribus, & aliis.

Pervicacissimus hostis ille nunquam malitia suae otium facit: atque tunc maxime favit, cum, hominem plene sentit liberatum: tunc plurimum accenditur, dum extinguitur. Dolet, & ingenitac, necesse est, venia peccatorum permilla, tot in domo mortis opera diruta, tot titulos damnationis eras. Homet, quod ipsum, & Angelos ejus, Christi servus; ille peccator, judicatus est. Tertull. l. de penit. post initium. Venisti ad aquam baptismi: illud est certaminis, & pugnae spiritualis initium: hinc tibi adversus Zabulum nascitur pugnae principium. Origen. hom. 9. in Judic. Neque enim persequitur, & impugnat Christi adversarius nisi caltra, & milites. Hetericos prostratos semel, suos factios contemnit, & praeferit. Eos quaerit deicere, quos videt stare. S. Cyprianus ep. 58.

In fine ne corumpas: Tunc enim diabolus spirat vehementius. Et quemadmodum pirata, qui mare navigis infestant; non tum, ubi conspexerint naves a portu exeuntes; invadunt:

quid enim hinc fructus caperent, si scapham inane demergent? sed ubi redierint onusta plenaque farcinis; tum demum omnes expugnant artes: ita sceleratus ille demon, simul atque videt aliquos multa collegisse; videlicet jejunia, preces, elemosynam, castitatem, reliquaque virtutes omnes; ubi videt, navigium nostrum esse plenum pretiosis pietatis lapidibus: tunc irruit, undique thesaurum perfodiens: in ipsius portus ostiis scapham demergat; jamque nudos nos ad eum portum eiciat. S. Chrysof. hom. 3. in lfa.

Tunc diabolus laevior efficitur, tunc magis effertur; cum viderit, nos cum diligentia vitam nostram disponentes; cum viderit virtutis onera composita, & magnos acervos; tunc gravius inferre naufragium studet. Idem hom. 1. ad pop. Antioch. de Timotheo. Vide locum.

Athleta Christi, in corpore commoranti, nunquam deficit colluctationem palma: Sed quanto magis triumphum succensus creverit, tanto etiam colluctationem robustior ordo succedit. Cassianus de cenob. instit. l. 5. c. 19.

Nullum certus argumentum est, quod dormones a nobis victi sint; si nos acerrime oppugnet. Joan. Climacus gr. 17. Optimum signum est, cum homo tentatur: quia ex hoc offenditur, quod diabolus in ejus vita offenditur. S. Bonaventura l. 69.

S. V.

Tentationes periculosa, continuae, ubique.

Quoniam pater meus, & mater mea, dereliquerunt me etc. Psal. 26. 10. Verè, si quis fragilitatem naturae humanae consideret, & hostium invisibilium potestatem; & quantopere in omnibus actionibus Dei gratia egeamus; nullo modo negare poterit, nos infansibus, a parentibus neglectis, rectissime comparari. Porro S. Ezechias usque ad rem hanc intellegebat; ut non infans, sed pullo hirundinis, seipsum comparavit. H. 38. 14. sicut pullos hirundinis etc. Bellarminus hic.

Inimici autem mei vivunt, & confirmati sunt super me etc. multiplicati sunt, qui oderunt me: ne derelinquas me Dominus Deus; ne discesseris a me. Pl. 37. 20. &c. S. Basiliius M. praeterebus provide admodum ait, inimici mei vivunt: non enim sunt mortui; neque, ut semel in me quidvis moliti sunt, sic abierunt. Vivunt, & quotidie invalecent, plures contra inexistentes. Apud Did. Nyff. f. 2. D. 4. Quadr. 5.

Tempus spargendi lapides, & tempus colligendi. Eccl. 3. 5. Est omnino intelligendum, quod, quae vitium perimunt cogitationes, ex sunt lapides; qui ab Ecclesiaste funda reiecti cinguntur: quos semper mitti oportet, & colligi. Et mitti quidem ad eum evertendum, qui contra vitam nostram erigitur; colligi autem ad hoc; ut animae nostrae sinus sit iis preparatus: ut ad manum sit, quod jacet in adversarios; si quando nobis fuerint insidiosi. S. Greg. Nyff. hom. 7. in Eccl.

Et accedenti tentatur. Matth. 4. 3. S. Leo querit: unde demon tam audeat, ut Christum tentare non timeat? Respondit ser. 3. de Quadrage. cap. 2. viderat superbiam suam baptizatum D. Jesu humilitate calcantem: intellexerat quadragesimam diem jejunio omnem cupiditatem carnis excludam; & tamen non desperavit de actibus suis malitiae spiritualis improbitas: tantumque sibi de naturae nostrae mutabilitate promisit; ut, quem verum experiebatur hominem, praesumeret fieri posse peccatorem.

Assumpsit enim diabolus in sanctam civitatem etc. Matth. 4. 5. Et hoc magis tremendum; quod neque virtus impleta, neque sanctitas approbata, neque locus Domino dedicatus, cohibuit hostem a congressu. S. Paschasius. Non se eremita in suo recessu, & latebris; non Religiosus in suo Monasterio, securum putat; cum demon putat Christum, quod minus vinci posset, nihil vel ab eremo, vel a virtute, & explorata sanctitate subditi habiturum. Did. Nyff. Vit. Abr. l. 4. c. 2.

Plena oculis. Apoc. 4. 8. Scito, quoniam in medio laqueorum ingrederis. Eccl. 9. 20. Multi requirunt multos oculos: princeps tenebrarum mille habet nocendi artes, in cibo, potu, incessu, veste, sermone, hominum frequentia; solitudine; secundis, & adversis rebus; in ipsis bonis operibus de vana gloria. Cantic. 44. mille clypeos pendunt ex ea. Sylveira hic.

Sed millia annorum jam prope complectur, ex quo hominem diabolum impugnat. Omnia genera tentandi; & artes, atque insidias, despicit; in usu ipso venustatis edidit. Si imparatum invenit militem Christi; si eundem; si non sollicitum; ac toto corde vigilantem; circumvenit nequium fallit incautum, decipit impertum; S. Cyprianus l. de exhortat. martyrii.

Habet pax nostra pericula sua; & frustra de fidei libertate securi sunt, qui victorum defideris non resistunt. S. Leo l. 6. in Epiph.

Insidiae sunt in divitiarum amplitudine; insidiae in paupertatis angustis; illae elevat ad superbiam; hae incitant ad querelam. Tentat sanitas, tentat infirmitas; dum & illa materia

teria est negligentiae, & haec causa tristitia. Laqueus est in securitate, laqueus est in timore. S. Leo l. 1. de Quadr. Multos habes hostes; multa late accipe. S. Cyrill. Jerof. Prefat. in Catech.

S. VI.

Tentationum remedia, & amuleta.

Num. I.

Caput pete; initium elide.

Ne forte moriamur. Gen. 2. 13. Diabolus metuit, & fugit eos, qui viriliter primis ejus conaminibus resistunt. Quis hoc audeat diabolum devenisse credere; ut, dicente Domino primis parentibus: in quocumque die comederis ex eo morte morieris; ipse sacrilego ore dicat, nequam moriemini? Hugo a S. Viç. lib. 1. Miscell. Dominus affirmavit; mulier dubitavit dicens: ne forte moriamur. Demon negavit: nequam moriemini. Si mulier non dubitasset, forte diabolus non negasset: sed dedit auctum, quae inchoavit malitiam. Baeza t. 1. l. 3. c. 22. 5. 26.

Ipsa contere caput tuum. Gen. 3. 15. Tam facile conteritur caput serpentis, ut vel calce atteri possit; sed cauda difficillime. Job 40. 13. stringe caudam suam quasi cedrum. Cum cedro componit caudam serpentis: quia inter arbores nulla magis proca, & impetibilis. Pinna Ethol. 221.

Statim in foribus peccatum adest, cum in cogitationibus pulsatur. Hujus appetitus subter est, etque homo dominatur; si cordis duritia aspecta citius prematur; & priusquam in duritiam crescat, reluctanti menti subigatur. Pinna Eth. 63.

Postquam super tempus capiti, eius laqueum etc. Judic. 4. 21. Peccare in capite quaerit vulnere locum; videlicet, quia peccati caput est ferendum. Caput prima suggestio est. S. Rupertus in l. Judic. c. 7.

In maturo interficiam omnes peccatores terrae. Pl. 100. 8. Postquam dixit, malorum fe fugisse consortia, unde plerumque possunt evenire peccata; nunc ad mentis suae interiora conversus, illam pestem tyranicam, & vaticanicam generis humani, id est, pravam demonum suggestionem, quemadmodum de penetrabilibus suis expulserit, decenter exponit. In maturo, in ipsis delictis imitiis; quando in nobis suggestiones diabolicas, velut dubia crepuscula, ceperunt apparere; tunc oratione debent ejici, tunc abominabili excretionem detruendi, paulatim noxii crescentes, velut dies nos nebulosissima comprehendat. Cassiodorus hic.

Veni, coronabor de capite. Cant. 4. 8. Quia ille, qui fe initio fortiter genuit, corona sua praebuit auspicium. Gilbertus l. 29. jure captivum triumphans coronatur. Dei capite: quia & tentationum initium conteri, & tribulationum vehementer non cedit. Baeza t. 1. l. 3. c. 22. 5. 26.

Lapis fortis est in capite, & collos extrema debilia. Tota vita diaboli est in principio tentationis. Si enim principio resistitur, tum debilis est. Lupi illum videre perire. Gem. l. 5. cap. 33.

Num. II.

Alia remedia.

Ex Veteri.

Ecc familia mea infirma est. Judic. 6. 15. Gedson, qui a facie Madian fugere statuerat, contra Madian mittitur. Is enim optimum est ad triumphum de scelere reportandum, qui minimum sibi fidit. Oliva l. 20. Strom. 5. Apparuit ei Dominus.

Gedson dedit tubas in manibus eorum, lagenaeque vacuae; ac lampades in medio lagenarum. Judic. 7. 16. Gedsonis arripere arma Christiane, quem undique circumstant hostes. Pestrepit in auribus tuis Judicis supremi stupenda illa tuba: tartareis, aeternique flammis accensis in mente ardeant lampades; fracta corporis lagenae ante oculos proponuntur; Non Gedone, sed Christo Duce vinces. Barradiust. l. 7. c. 25.

Eligite ex vobis virum, & descendat ad singulari certamen. 1. Reg. 17. 8. Hinc invisibilium hostium contra homines rabies signatur; quorum haec est quotidie vox, hoc studium; ut quovis nostrum solum ad singulare provocent certamen. Infelix i qui solus accedit. Gofridus in allegor. Tilmanni: nullus ex nobis animositate proterva inerat hoc certamen: non est enim, qui ad hoc sufficiat. Non enim timet nos solos adversarios nostrae: idcirco fidenter provocat ad singulare certamen; sciens, quia va solus; qui cum seculis etc. Baeza t. 2. l. 12. c. 1. 5. 7.

Erunt jacitur rete ante oculos pennatorum. Prov. 1. 17. Facile laqueos, qui in terra tenduntur, cavet, qui conversationem habet in caelis. V. Beda hic.

Induca mihi ubi cubes in meridie. Cant. 1. 6. Sicut pastores, a quibus haec metaphora delimitur, in meridie, quando solis aestus valde urget, quaerunt locum umbrifium, ubi se tueantur; & oves; ne ledantur a solis ardoribus: ita pia anima,

R. P. Spanner Poly. Tom. 11.

tentationibus, ac persecutionibus vexata, umbram divinae protectionis petit. Ne vagari incipiam etc. timeo enim imbecillitatem meam. Quod si id non indicaveris mihi: forte incipiam vagari, quaerens alia loca quiete, & umbrosa, sodalium tuorum; te injuria afficiens, & me maculans. De Pontehic. l. 3. Ex. 1.

Ex Novo.

Navicula autem in medio mari jactabatur fluctibus. Matth. 14. 24. Nunc rursus Discipuli fluctuant, ac periclitantur; sicut & prius. Verum tunc quidem, cum essent imperfectiones, aderat & ipse (Christus) ad consolationem; quamquam dormiebat: nunc vero, cum jam proficissent: aberat: ut nusquam haberent consolationem efficienter fortiores. Theophylactus hic.

Clamavit dicens: Saluum me fac. Matth. 14. 30. In Petro communis omnium nostrum consideranda conditio est: ut si nos in aliquo tentationum ventus conatur subvertere, vel unda submergere; clamemus ad Christum. S. August. l. 14. de verb. Dom.

Magnificus anima mea Dominum. Luc. 1. 46. Latet pro certo in cithara illa David mysterium: figura illa erat; haec veritas. Hoc decachordo etiam nunc; cum devoto concinitur: iniquas cordis suggestiones propulsari, lubricas carnis tentationes emolliari, demones pessimos effugari, crediderim. Denario versuum numero completur, ut decachordi tenet veritatem. S. Thom. Vill. conc. de Cant. B. V.

Omnia, qui facit peccatum servus est peccati. Joan. 8. 34. A quo quis superatus est hujus etc. servus est. 2. Petri 2. 19. Per averionem a Deo, a diabolo superatur homo: non superatur, si fe teneret ad Deum. Insuperabilis est, qui sibi ex toto adhaeret. Nemo subjectionem aggrederetur militem ad laus Imperatoris conspectum existere. Sim. Casl. l. 11. c. 18.

Ex Patribus, & aliis.

Pacem cum Deo habentibus, ac semper Patri toto corde dicentibus, sua voluntas tua; nulla prevalere certamina; nulli possunt nocere conflictus. S. Leo l. 6. in Nat. D.

Adversus diabolum, non vocis magnitudine, sed magnanimitate cordis, utendum est. Est tamen & vox cordis, quia & est vox sanguinis, quae ad Deum pervenit. Clamat ergo cor nostrum, non sono corporis, sed cogitationum subtilitate, concentuque virtutum. S. Ambros. l. 19. in Pl. 118. Clamavi in toto etc.

Cum malus ille demon videat animam de divinis rebus sollicitam, & perpetuo illas versantem; nec accedere quidem propius audet, sed celeriter resistit, a spiritus operatione, quasi a succento rogo abactus. S. Chrysof. tom. 1. hom. 14. in Gen.

Vitium momentaneum habet voluptatem, dolorem vero perpetuum: virtus contra laborem brevem; & fructum vero cum hilaritate indefinitum. S. Chrysof. hom. de Anna.

Si nolimus a diabolo superari; inhaereamus illi; qui diabolum triumphavit. S. Maximus hom. 2. de jejun. Quadrage. Quoties gravissima cernitur urgere tentatio, & tribulatio vehementer imminere; invoca Custodem tuum, & triborem tuum, adjutorem tuum. Sanct. Bernardus l. 12. in Pl. qui habitat.

Cum infesti sunt adversarii; cum illis impares vestras sententis vires; cum tibi trutare, formidare, & ipsorum suggestionibus inclinare, coeperis: sine mora currite ad petrae foramina, ad vulnera Redemptoris. S. Laur. Just. l. de calco con. cap. 8.

Nullus sapientior, nullus cautior, apud Christianos respondendi modus contra diabolum; quidquid agganat, quidquid necitat; haec una responso sit fidelis animae: Christiana sum. Gerson tr. 8. sup. Magnif. O quam bene est custodius; & armatus, contra diaboli insidias, & malas cogitationes; qui imaginem Crucifixi habet in corde fixam, omnia interiora sua penetrantem. Thom. Kemp. p. 2. l. 4. ad Novit.

Annus Soc. Jesu A. 1598. referunt, Bizontinum B. V. sodalem in agone contra peccatum luculentem; Jesum, & Mariam, invocasse; tandemque de diabolo tentante victorem, Crucem Jesu, velut victorie labrum, manu vibrasse, ac ter victoria! victoria! victoria! inclamasse.

Philomela evitat bubonem nocte insidiantem, ponendo se in arbore concava, vel inter spinas densas; ubi ille cum grosso capite intrare non potest: sic nos, ponendo cor intra Crucem - vulnera, & spinas crucifixi. Broymard. Crux contra tentationes.

Tentationum variae species, & circumstantiae.

Tres cunei. i. Reg. 13. 17. Tres cunei Philistim idem sunt, quod tres turme Chaldaeorum, Job 1. Unus cuneus pergit contra viam Ephraim; quando scilicet diabolus tentat per avaritiam. Alius ingreditur per viam Bethoron, quae interpretatur domus magistrorum; quando tentat de superbia, sive inani gloria: unde diabolus Dominum tentavit in pinnaculo templi Math. 4. ubi erat locus docendi. Tertius cuneus vertit se ad terram Sabaa sive Seboim, quae interpretatur captivitas; & significat carnem. Hugo Card. hic.

Non timetis à timore vestro. Psal. 90. 5. Quatuor prae- vos spiritus numerat, qui omnium virtutum exercitiis insidiantur; maxime autem orationi. Primus vocatur timor nostrum; qui est spiritus pusillanimitatis, acediae, & dii; faciens timere, ubi non est timor. Terra, quam Iustitiamus, devorat habitatores suos. Num. 13. 33. Piger sibi leones fingit. Prov. 22. 13. Secundus: sagitta volantis in die; scilicet spiritus vanae gloriae, & iactantiae. Pasce ventum, & sequitur asium. Of. 12. 1. hoc est, pasce, non veritatibus, sed vanitatibus; & sequitur asium: quia luxuria finis superbiae. Tertius: negotium perambulans in tenebris; qui est spiritus negotiationis terrene, & anxie sollicitudinis circa bona temporalia, honores, dignitates. Ab his se abstulit David, ut Deo vacaret. Psal. 70. 15. quoniam non cognovi literaturam, seu, ut sepr. negotiationem; - introibo in potentias Domini. Quartus: dominum meridionum; qui decipere intendit non tantum sub specie boni, sed majoris boni; inclinando ad contemplationem, quando obedientia, aut caritas, aliò vocat. De Ponte in Cant. 1. 12. Exh. 3. 5. 4.

Ut tentaretur à diabolo. Matth. 4. 1. Tentavit diabolus Christum in deserto de calamitate: in templo de superbia vanitate; in monte de cupiditate. His tribus tentationibus adhuc impugnat Fideles quotidie &c. Significatae sunt autem in leone, urso, & gigante. i. Reg. 17. 34. quos occidit David. Per leonem superbia; per ursum, qui mel sequitur, concupiscentia; per giganteum, qui quasi insuperabilis videbatur, avaritia significatur: quia avaritia quasi insuperabilis est. S. Bonaventura l. 3. d. 1. Quad.

Vade Sathana scandalum est mihi. Matth. 26. 23. Ut planum fiat; quòd majus bellum diabolus per hominem excitat; quam dum ipse per se aperit in pugnam descendit. S. Hilarius in Pl. 139. 2. omnes insidias, quatuorque nobis spirituales nequitias praetendunt; maxime per homines accipiuntur: & occasione vitii nostrae alienae naturae perveritas subministrat. Sylveira hic.

Deservit ei vinum bibere cum felle mistum. Matth. 27. 34. Christo propinatus est triplex potus, myrrha, felle, & aceti. Et significat hic Christi potus triplicem amaritudinem triplicis tentationis. Potus myrrhae, est tentatio avaritiae; quae nimiam habet amaritudinem: potus felle, est tentatio carnis; quae sub specie dulcedinis, amaritudinem tenet mortiferam: potus aceti, est ambitio saeculi; quae dentes suspescere facit. Contra hunc potum triplicem mortiferum dedit nobis Dominus in Passione triplicem potum salutiferum. Primum in sudore sanguinis, contra astringit avaritiam: Aquam lateris, contra ardorem carnis; lacrymarum effusionem, contra saeculi ambitionem. Hugo Card. in Sap. 11.

In omnibus, quae secundum Deum operantur, tres nobis foventes demones parant. Ad primum quidem, bonum, uti ne fiat impedire conantur. Secundo verò; si in primo superari fuerint; ut non secundum Deum fiat, moluntur. Quòd si hac quoque intentione fures isti potui non fuerint: tunc laudibus nos efferunt, & beatos dicunt. Climacus gr. 26.

Est & Spiritus unus, qui praecursor dicitur; qui nos è somno surgentes protinus excipit, primumque nostrum cogitatum inquinare nititur. Idem. ibidem.

Tentationum origo, & qui iis obnoxii.

Inimicitias ponam. Gen. 3. 15. Quare ita dicitur? quia hinc manifestè ostenditur; non posse nos à diabolo tentari, nisi per illam animale partem, quae quasi mulieris imaginem, vel exemplum, in uno ipso homine ostendit. S. August. l. 2. de Gen. contra Manich. Habet in se unusquisque Adam, & Evam. Sicut enim in illa prima hominis transgressione suggestit serpens, delectata est Eva, consensit Adam: sic & quotidie fieri videmus: dum suggerit diabolus, delectatur Caro, consensit spiritus. S. Gregor. in 3. P. penit.

Tum demum diabolus homini precipue insidiat, & insultare consovet; quando illum solitariam, & quasi seorsim ab aliis postum cernit. Victor Antioch. in Marci 1.

Ducitur in desertum; ut ostendat nobis, quòd diabolus tentet nos, quando videtur solitarios, & non ab aliis adjuvos.

Oportet igitur nos non temere fidere nobis ipsis. Theophylactus apud Naxer. in Jos. 19. §. 28.

Finis tentationum, finis est cupiditatum: quia causa tentationum, causa cupiditatum sunt. Causae autem cupiditatum sunt, carnis oblectatio, species gloriae, aviditas potentiae. S. Ambros. l. 4. c. 14. in Luc. 4. Et consummata omni tentatione.

Miscellanea.

Hortus conclusus. Cant. 4. 12. Dicitur bis hortus conclusus: quia tentationes Mundi, & Carnis, non possunt intrare ad ipsam. Addit etiam, quòd est fons signatus; quia etiam tentationes diaboli non possunt ad eam ingredi. S. Th. Aqu. hic Lect. 2.

Erras, erras, frater; si putas, unquam Christianum perfectionem non pati. Tunc maxime oppugnaris, si te oppugnaris necis. S. Hieron. tom. 3. ep. 1. Ad Heliodorum.

Nolite credere; nolite esse creduli. Licet in modum stagni fulsum aequor ardeat; licet vix summa jacentis elementi spiritu terga crispentur: humanos hic campus montes habet; insu- clusum est periculum, intus est hostis. Expedite rudentes, vela suspendite; Crux antennae figatur in frontibus. Tranquillitas ista tempesta est. Idem ibidem.

Omnium tentationum haec periculosissima est; aut non tentari; aut nescire, se tentari: ignavia enim ut plurimum, vel insensibilitas, non tentari, adscribendum est. S. Laur. Jul. de casto conqub. c. 7.

TITULUS VI. TEPIDITAS.

Labitur in pejus.

Hujus status caput ex auro optimo erat; pectus autem, & brachia de argento. Dan. 2. 32. Quæris lamentabilis hujus ruinæ causam? in promptu est: aureus incepit justus; nec opus erat, ut ab auro subid in lutum declinaret; satis fuit, quòd in argentum proximum degenerasset. Scilicet post fervorem tepor, nisi statim respicias, necis, nisi in lethale frigus degenerare. Ramirez in Apoc. 3. ep. 7.

Vidit sorum ejus facientem, & fabricantem. Matth. 8. 14. Febris, mortale peccatum, praemittit frigus negligentiae bonorum operum. S. Vincent. Ferr. l. 1. fer. 5. post Oculi. Febris ex frigore oritur, & delinit in calorem. Sic febris animæ, id est, peccatum, sæpe oritur ex negligentia, & tepore: inde enim cupiditas, ardor luxuriæ, gula, superbia, accenditur. Febris gustum vitiat; quia ipse pravo humore infectus est: sic febris animæ facit, ut res divinae, conciones, lectiones spirituales, colloquia pia, monita sancta, ei desint. Cor. hic.

Supereminavit Zizania. Matth. 13. 25. Torporis tempore vitiolum seminatur fentes; & exercitationis intermissione coalescunt. Secum autem inspirationis praefocant gemen; quoties mens noxio fopore deprimitur. S. Laurent. Jul. in Solemn. S. Joan. Evang.

Potus vero sequatur à longè. Luc. 22. 54. Et bene à longè sequebatur, jam proximus negatur: neque enim negare potuisset, si Christo proximo adhaesisset. S. Ambros. hic.

Incipiam vomere. Apoc. 3. 16. Notandum, quòd non dixit, vomam, sed incipiam vomere; quia, qui per teporem resolvitur, non lubido, nec ex tota gratia, deservit, ut raptim ad malum relabatur, sed gratia decedente; & ipso primum minima, deinde majora, contemnite, paulatim succiditur; & gradatitudinem tibi dixit, incipiam te vomere. Quia electi quique in fide; quasi cibus in stomacho per naturalem calorem decocti; per dilectionem membra Christi sunt per veram justificationem: & tepidi sine dilectione crudè vomuntur per reprobationem. Richardus à S. Vict. l. 1. hic c. 11.

Multi, postquam in ipsum ascenderunt caeli verticem, & omnem exhibuere tolerantiam; & in delictis morati sunt; nec in fomnis quidem viderunt mulierem: quòd paulatim torpescunt; supplantati sunt & ad ipsum malitiae barathrum devenerunt. S. Chrysof. hom. 77. ad pop. Antioch.

Tepor pejor frigore.

Quando vero caro vivens in eo apparuit. Levit. 13. 14. Lepriam mundissimam eam vocat, si discurrens in cute operuerit omnem carnem à capite, usque ad pedes. Quando vero caro vivens in eo apparuit; tunc Sacerdotis iudicio polluat, & inter immundas reputabitur. Mylicè: lepra, totum corpus inficiens; peccatorem significat, omni peccatorum genere cooperum: si autem vivens sit caro, ita ut grana aliquot lepra habeat; tepidum, & remissum, significat: qui ex parte mundam habet conscientiam, ex parte autem leprosam: tamen, quia vivens caro apparet, vivere sibi videtur; nec medicum vocat. Octavianus in Eccl. 2. 15.

Benedicite ignis, & astra; Domino-benedicite gelu, & frigus; Domini.

Domino. Dan. 3. 66. 69. Aëtas, & hyems, in chorum vocantur; ut Deo psallant. Ver floribus revidens non inducitur. Quin & aurora à cœtu psallentium excluditur. Nimirum quæ in consilio virtutis, vitigæ, sunt; ea cœlo non probantur. Mavult Abdenago frigus, quam teporem: mavult æstum, quam remissionem anni partem autorem. Tenebras audie: concientes cum pueris in fornace; non admisso crepusculo in oedem: benedicite lux, & tenebra Domino. v. 72. Olival. 6. Strom. §. benedicite ignis &c.

In civitate peccatrix. Luc. 7. 37. Magdalena tota respersa peccatorum lepra; sed munissima ex hoc judicanda; quia cucurrit ad medicum, & fanitatem recepit. Cum contra Pharisæus, in quo vivens caro apparebat; quia elemosinas dabat, Christum ad convivium vocavit; medicinam à medico, quam domi habebat, non requirit; immò in medicum infurgit, eisque facta suggilat. Octavianus autè citatus.

Scio opera tua, quia neque frigidus. Apoc. 3. 15. Nam, qui frigidus sunt, agnoscunt suam frigiditatem; qui nudi, suam nuditatem; qui inirmi, suas infirmitates; & remedia, ac medicos, accerunt: quòd non agunt tepidi, & remissi. Idem ibidem. Tepor periculosior est frigore; tum ob majorem oblivionem, & fœcordiam; ex quo non advertit suum periculum, sed securus in eo quiescit, & obdormit: tum ob periculum derelictionis à Deo. Deus enim, qui est ignis consumens, sibi que vult à Seraphinis ministrari, hunc teporem odit. Cornel. hic.

Frequenter vidimus de frigidis, & carnalibus; de secularibus, ac paganis, ad spirituales pervenire fervorem; de tepidis omnino non videmus. Cassianus coll. c. 4. 19.

Quis tepidus? quis frigidus.

Neque frigidus es, neque calidus. Apoc. 3. 15. Richardus à S. Vict. Aretas, Ambros. in Plal. 118. & Salvianus l. 4. de provid. per calidum, intelligunt Christianum, igne bonorum operum ferventem: per frigidum Paganum, aut Infidelem, sine fidei calore: per tepidum verò, Christianum nomine, sine operibus; seu Christianum in peccato viventem. Sylveira hic. Richardus à S. Vict. cenfer; frigidus esse hæreticos, calidos Catholicos, tepidos politicos; qui pro suis commodis omnium facies induunt; modò hæreticos, modò Catholicos, se simulant. Sylveira ibidem Tepidus, mea sententia, is dicitur, qui Deum quidem non audeat lethali crimine offendere sciens, & volens; à perfectioris autem vitæ, & conscientie perfectioris, studio alienus est. Quare facile se propriis concupiscentiis permittit, & quævis peccata devotus; quæ sibi tantum venialia videatur. Ac propterea se reputat jutum; quòd sciens, & volens, peccatum mortale non admittat. Alcazar apud Ramirez in ep. 7.

Tepiditatem vitandi motiva alia.

Non habeo panem, nisi quantum pusillus capere potest. - ut comedamus, & moriamur. 3. Reg. 17. 12. Aptius dixisset, ut comedamus, & vivamus: cibo enim vita extenditur. Sed, quia de parvo cibo ajebat, maluit dicere, ut comedamus, & moriamur: est enim vicina morti tanta cibi paritas. Baeza l. 3. l. 15. c. 6. §. 13.

Ascendite eo in naviculam. Matth. 8. 23. Tria sunt hic spiritaliter attendenda. Primum est animæ conversio; quæ designatur in ascensu naviculæ. Secundum est tentatio; quæ designatur in impetu procellæ. Tertium est animæ consolatio; quæ designatur in sedatione tempestatis. Christus obdormit; quando Christi amor, & memoria tepescit in corde: nam in se non obdormivit. S. Bonav. in Luc. 8.

Date nobis de oleo vestro, quia lampades nostrae extinguuntur. Matth. 25. 8. Cur inter oves Dei non referuntur Virgines illae, quæ ardentes lampades habuere: non enim dicuntur proflus extinctæ, nec penitus oleo evacuatæ: dicunt enim extinguuntur. Salvianus l. 2. ad Eccl. Cath. emicuisse in eis quiddam luminis puto, cum & ipse extinguendas facillè lampades formidant. Habebant profectò aliquid, quòd verebatur extinguere. Ex quo intelligimus, id, quòd parum est, quasi nihil esse: quia nequaquam omnino prodest illico extinguendum lumen accendi: nec juvat aliquid illucere, quòd in ortu habeat occasum; & ad hoc tantum habere initium viventes; ut possit finem habere morientis. Hoc verbum capiant Fideles; qui solum id gratie oleum sibi procurant, quòd vel ad hoc vivam; & luceant semel in anno, in die S. Pasche. Semel etiam Sathanas in gratia vivit; sed, quia non abundavit, ut vivat; tota ejus vita pro nihilo fuit habita. De illo Il. 14. 12. quando cecidisti de caelo Lucifer, qui mand oribaris. Manè extorsit fuit, & vitam, & lucem, in se ostendit; sed lucem solius auroræ, unius stellæ: ad perfectum diem non pervenit. Prov. 4. 18. iustorum semita, quasi lux splendens. Baeza citatus.

Surgite, camus. Marci 14. 42. Tepidas excitat sua promissa. P. Spanner Poly. Tom. 11.

pitidine mentes; & cognita voluntate paterna, intrepide se donat in poenas. Sim. Casl. l. 13. c. 8. Surgamus omnes, vocante nos Christo; fargamus à torporis, & negligentiae, lectis: fargamus ab his, in quibus nos male jacere cognovimus: Surgamus ad Christiferas actiones. Id. ib.

Ego veni, ut vitam habeant, & abundantius habeant. Joan. 10. 10. Non enim noluntur oves Christi, nisi ex abundantia gratiae; ex abundantia ejus vitæ, quæ vivat anima. Idem ibidem.

Si duodecim homines, putà Apostoli, totam fere farinam orbis fermentarunt, animo versa, quanta sit nostra malignitas, & ignavia: qui cum jam innumeri simus, has gentium reliquias convertere non possumus; qui vel Mundos mille satisficere deberemus. S. Chrysof. hom. 47. in Matth.

Componamus nos ipsos undique: & quemadmodum super funem extensum ambulantes non licet vel parum negligentibus esse: nam parum illud magnum illis malum generaret; mox enim subverti, decideret, atque periret: ita neque nobis pigrescere licet. Viam enim incendium angustam, & utrinque praecipitiis obnoxiam, pedumque simul duorum non capsoem. Vides, quæ nobis opus sit diligentia. S. Chrysof. hom. 10. in c. 5. Theffal.

Nè speret quicumque cœlum, se cum vita remissa visurum: nequit enim heri. S. Chrysof. hom. 10. in Theffal. c. 3.

Vereor, nè vestram desideriam quandoque abundantantes Angeli cum indignatione recedant; & incipiat uniuersique vestrum serò cum gemitu dicere Deo: longè fecisti nos: meos à me; posuerunt me abominacionem sibi. Pl. 87. 9. Item: qui iusticia me erant, de longè steterunt; & vim facebant; qui quærebant animam meam. S. Bernardus l. 7. in Cant.

Da operam tu, qui gratia cœlestis factus es particeps; nè tepescat spiritus, obtenebrescat lumen, excutiatur flamma, mens deviet, reflectatur intentio, intermitatur opus, dormiret custodia, mutetur affectio, diminuat gratia, & proficiendi laxetur propositum. S. Laurent. Jul. l. in festo S. Lucae Ev.

Ego vidi multos usurarios, crudelissimos milites, meretrices, paganos, converti ad Dominum, & fieri bonos fervos Dei: sed tremo; cum nunquam viderim tepidum ad Deum converti. S. Bernardus tom. 4. Ser. 7.

Mors est stimularix tepidorum; sicut nox appropinquans à viatoribus accediam fugat. Broymard. Mors.

Miscellanea.

Charitatem tuam primam relinquit. Apoc. 24. Quis Episcopus, ad quem hæc epistola? Lyranus, Ribera, tenent, non fuisse Timotheum Pauli discipulum: quia fuit vir Sanctissimus, hic autem Episcopus à Christo increpatur ut remissus in charitate. Tamen valde communis est sententia Viege, Alcazar, Pererii, Cornelli, &c. fuisse Timotheum; non obstante, quòd scribitur illi: primam. Quia, id est, primum charitatis fervorem. Hæc est enim humana infirmitas; ut, etiam qui magno spiritu ceperunt Deo fervire, sensim de ejus conatu remittant. Sylveira hic.

Hæc dicit: Amen. Apoc. 3. 14. Omnis tepor in Dei obsequio oritur ex eo, quòd homo non satis consideret, & afflmet, quis sit Deus? quæ? & quanta, sint ejus promissa, ac mihi? Cornelius hic.

Iis, qui sunt remissi, imbecilli, id, quòd est moderatum, videtur nimis intenfum, & tonum excedere Clem. Alex. l. 2. Strom.

Sicut solertem virum, animo, & proposito, alacrem nulla res detinere potest; ita flegens, & remissum, hominem omnia possunt impedire. S. Chrysof. t. 6. orat. in SS. Petrum Ap. & Eliam Proph.

Vox multorum est: Sufficit mihi vita communis; si cum multis salvari potero, satis est. Nolo merita Apostolorum; nolo volare per summa: incedere per planiora contentus sum. Gerson. 3. p. tr. de myr. induit.

TITULUS VII. TERRA.

In genere.

Terra autem erat vivans. Gen. 1. 2. Dicitur terra: quia teritur pedibus animalium; & est eorum solidum sustentaculum. S. Thom. Aqu. hic, Terra à terendo dicitur. Rich. à S. Vict. l. 2. de Emmanuele c. 26.

Terra autem in aëtherum stat. Eccl. 2. 4. Thales judicavit, ait Seneca l. 6. nat. quæst. c. 5. totam terram subiecto humore portari, innare, & sustineri, velut aliquo grande navigium his aquis, quas premit. Plurimum fuit Philosophorum hic sensus. Horum opinionem secuti sunt S. Athanasius orat. contra idola. S. Clemens l. 8. recognit. S. Chrysof. in Pl. 133.

S. Hilarius in Pf. 35. Eusebius in Pf. 23. Porro Anaximenes, ait Plutarchus, censuit, terram aere vectari, cui incumbit: idque verisimile inuunt S. Basilus, Ambrosius, Damascenus: qui id colligunt ex illo. Job 26. 7. qui appendit terram super nihilum. Verum utrumque confutat hic Salomon: tō enim stat significat, terram firmam consistere; & subsistere aquis, aeri, cœterisque elementis, veltut basim, & centrum Uniuersū. Cornelius hic.

Non fundamentis suis nixa subsistit, nec fulcris suis stabilis perseverat: sed Dominus statuit eam, & firmamento voluntatis suae continet: quia in manu eius omnes fines terrae. S. Ambrosius l. 1. hex. c. 6.

Terra dicitur meatus fluminum; quibus pignora sua, quasi pia mater, plenis lactat uberibus. S. Ambrosius ep. 42.

S. Anselmus in elucid. arbitrat, post dicam Iudicium terram totam, instar paradisi terrestriis, floridam permanfuram: eō quod Corpus D. N. J. C. exceperit, ac portaverit; totque Sanctorum Martyrum sanguine irrigata fuerit: Doultreman de amore l. 4. Sect. 3.

Terra, secundum veriorē sententiam geographorum, continet in ambitu 19080. milliaria; & profunditas usque ad centrum plus quam tria milliaria. Lessius de perfect. div. omnipoten.

§. II. Terrae fertilitas.

Omnes reges triginta annis. Jos. 12. 24. Notat S. Hieron. ep. ad Dardanum, terram promissionis in longitudine continere centum sexaginta milliā passuum, five centum sexaginta milliaria Italica: latitudinem sexaginta milliū passuum. Ergo angustior erat Italia, imō & Belgio. Quare, tot in terra tam angusta dominari regulos; & totque alios in ea superesse populos; arguit mirabilem olim fuisse soli illius ubertatem; meritoque vocari terram lacte, & melle manantem. Cor. hic.

Ager Damascenus, ubi asserunt Adam à Deo plasmatum, & hinc translatum in paradysum terrestrem: habet terram rubram, & mirè tractabilem; quam Saraceni transferunt in Ægyptum, Indiam, Æthiopiā, card vendentes. Habeturque fama constans, terram hanc talis esse virtutis, ut eam gestantibus nulla incommoda noceant: unde & aliqui abutuntur in varias superfusiones. Joan. Nieremb. l. de mir. nar. terrae promissae c. 17.

Rex Peruanus in una arce tantum habuit thesaurorum, ut ad deferendum modò aurum, & gemmas vix sexcenti elephantes, totidem equi sufficerent. Taceo de argento, cortisique metallis, tanquam de rebus nullius pretii. Nicolaus Pimenta de statu rei Christ. in India Orient.

§. III. Terrae motus.

Terra mota est. Matth. 27. 51. Tota; ita ut totus globus de centro suo convulsus, & concussus sit. Hinc etiam mare horrendis fluctibus insonuit, aestuavit, & exundavit. Porro non solum Ierosolymis, ait Baronius A. C. 34. n. 107. sed & in plerisque aliis orbis partibus, scissos montes eodem terrae motu, incolae firma traditione testantur. Scissas tunc esse petras montis Alvernæ, revelavit Angelus S. Francisci ibidem oranti. Cornelius hic.

De motu terrae ita discurrebat Gabriel Valquez in l. 2. t. 1. Disp. 18. c. 11. 20. Notanda est doctrina Archimedis: terram, & omnia gravia, quae ipsi terrae inniuntur; ita efficere corpus unum, quod attingat ad gravitatem; ut ponderibus suis librentur. Terram autem, & caetera gravia, quae terrae inniuntur, ita gravitate sua tendere, & appetere coniungi centro indivi-dui, magnitudinis totius Mundi; ut, quamvis alteri corpori gravi inniuntur, & ab eo detineantur, nō penetrēt, & coniungantur cum centro; ipsa tamen gravitate perpetuò ad hoc conentur: ac proinde imprimant corpori sibi subiecto impetum, quod nitantur deorsum tendere, ac corpus sibi subiectum impellere, ut si ipsis cedat loco. Apud Cornel. in Eccl. l. 4.

§. IV.

In terra nō habitēs.

Loca nobis transire per terram suam. Num. 20. 17. Dicebant Israelitae ad Edom. Sic Religiosi, ac spirituales viri, per terram solum transitum, non commemorationem petunt. Elcobar e. 3. Coll. Chr. l. 6. Obf. 6. Felix talis transitor Mundi de habitantibus terram. Hugo Card. in Gen. 4. 31.

Egreditur de loco suo, ut visitet iniquitatem habitatoris terrae. If. 26. 21. Sed quod piaculum, homines sedem in terra habere? Minas intendit Iudex, ait Procopius, quas non in advenas, sed in terrae habitatores emittit: qui praesentis tantum saeculi voluptate delectati, ejus boni, quod futurum est, spe abjecta, edamus; ajunt, & bibamus. Hinc tam tristes voces volantis aquilae Apoc. 8. 13. vbi vbi habitantibus in terra! S. Am-

brof. hic: non omnes homines comprehendit: sunt enim in terris positi, quorum conversatio in caelis est; sed eos, quos terrenae conversationis affectus, & hujus saeculi gratia vicerit, Velloso in Judith. 1. Parzen. 4. vbi vbi vbi! Apoc. 8. 13. Ter dicit vbi, propter illatritia. 1. Jo. 2. 16. omnes, quod est in Mundo. Hugo Card. in Gen. 12. 1.

Surgite, & ite: quia non habetis hic requiem. Mich. 10. Jubemur, in nullis Mundi rebus putare nobis requiem; sed ad sublime tendere. S. Hieron. apud Elcobar cit.

Ego terram calcare didici, non adorare: non est enim mihi fas unquam rebus inanimatis credere spes animae. Clem. Alex. orat. adhort. ad Græcos.

TITULUS VIII.

TERRENA.

§. I.

Symbola.

Ex Veteri, & Novo.

Dispersus est populus per omnem terram Ægypti ad colligendas paleas. Ex. 5. 12. Quae verò ad Salutem animarum, granum; quod melius est. Quod temporale est, palea est; cum sit transitorio. B. Humbertus f. 69. ad Studentes in Iure Canonico.

Super flumina Babylonis cum recordamur Sion. Pf. 136. 1. Flumina Babylonis fluit omnia, quae hic amantur, & transeunt. O Sancta Sion! ubi totus stat, & nihil fluit. Quis nos in ista praecipitavit? quare dimissimus Conditorum tuum, & Societatem tuam? Ecce in Babylonia pulchra fuit, quae tenent, non te teneant, non decipiant. Aliud est solutum captivorum, aliud gaudium liberorum. S. August. hic.

Si impiger fueris, veniet, ut fons, messis tua. Prov. 6. 11. Fructus terreni, quos metimus, non fontem comparatur, sed cisternam: quia ad tempus pascunt colligentem, & in tempore deficient. At qui impiger fuerit pro coelestibus laborare divitiis, hujus messis ut fons adveniet. V. Beda hic.

Meliora sunt ubera tua vino. Cant. 1. 1. Ut indicet perpetuam durationem bonorum, quae desiderat. S. Bernardus l. 9. in Cant. temporalia sunt instar vini ab ubis expressi, quod non amplius crescit, & ubi manent aridae, nec habent, quod denuò exprimat. De Ponte hic Exh. 9. §. 2.

Me derisiverunt. Gen. Jer. 2. 13. Verè cisterna dissipata honor; cisterna perforata voluptas, divitiarum, & omnium prosperitatis Mundialis. Non valet aquam continere: tri duo placet, & statim evanescit omnis illa consolatio; & fastidit, & displicet. S. Thoni. Vill. f. D. 3. Quadr.

Erās in proximo dies festos Judaeorum, Icanopogia. Joan. 7. 2. quod est, fixo uberram, seu tabernaculum. Umbra longior est vespere: sic amor temporalium, sole gratiae occidente, crescit: vel quia cupiditas major est in senili ætate. Et nota: quod umbrae illae ad litteram se habent de falicibus infructuosiss; per quas bene significantur temporalia. Hugo Card. hic.

Mittis in dextram navigis rete. Joan. 21. 6. Illi mittunt rete, & piscantur ad sinistram; qui, quidquid faciunt, faciunt ad habendum temporalia; ut divitias, honores, & dignitates. Sylveira c. 6. hic.

Ex Patribus, & aliis.

Quid sunt terrena omnia, nisi quaedam corporis indumenta; qui ergo contra diabolum ad certamen properat; vestimenta abiciat, nō succumbat. S. Gregor. hom. 32. in Evang.

Dulcedo hujus saeculi ad tempus fauces indulcat; sed in magnam postea amaritudinem convertetur. S. August. in Pf. 123. Omne studium hominum, quod versatur in istis, quae ad vitam pertinent, est planè puerorum ludus in arena. Nam simul atque à labore cessatum est, simul arena collapsa; nullum relinquit vestigium eorum, quae fuerunt elaborata. Hæc est humana vita. Arena est ambitio, arena est potentia, arena divitiarum, arena est, quidquid ex istis, in quibus magno studio per carnem fruimur. S. Gregorius Nyss. hom. 1. in Eccl. l. 1.

Propterea luctatores pulverem adversarii conantur aspergere, ut olei levitatem injecti pulveris exaperent; atque ita facilius eos apprehendere valeant. Jam quod illic est pulvis, id in nostro certamine, est terrenis in rebus occupatio. Et quod illic est oleum, hic est quietis studium ab omni sollicitudine vacuum. S. Nilus lib. Alcei.

Per capillos saepe bona terrena solent intelligi: quod figuratur in tonsura Ecclesiastica. Unde & Levite tempore oblationis suae raserunt omnes pilos carnis suae. Blesensis ser. 4. de B. Lucia.

§. II.

Terrena sponnentium Symbola.

Sunt Aquilæ.

Aquila in arduis ponit nidum suum. Job 39. 27. In arduis habet nidum, qui in supernis figit consilium; & non vulum mentem in ima dejicere, non in infimis habitare. Diez. Contemplatio.

Qui sperant in Domino assument pennas sicut aquila. Ps. 102. 31. Aquila, si quando in terram descendit vultus causa, statim iterum advolat in sublime. Locusta autem, vix facit unum volatum; cum itatim iterum in terram decidit. Sic contemplantur coelestia iustus, & peccator. Diez D. 2. Quadr.

Vani, & fatui, remisso, & languente, volatu (qui mularum instar res hujus vite tenues, & exiles, circumlambunt) implicantur, & illigantur, quasi retibus quibusdam: deliciis, inquam, honoribus, gloria, variisque cupiditatibus, velut quibusdam araneorum texturis, involvuntur: praeda, & efca, facti illi ferri, quae per hæc talia venationem instituit solet. At si quis aquile naturam præditus, acutiis ad lucis radios intentum mentis oculum convertens, seque ipsum in altum vibrans, in hujusmodi araneorum telas incidit; sola aura, & impulsu pernicis volatus, soloque alarum impetu, quidquid occurrit, dispiciat, & disjiciat. S. Gregor. Nyss. tr. in Psalmos c. 8.

Maximilianus II. pinxit in Symbolo Aquilam in nubibus volantem; humi verò coronam, gladium, hastam, Mundum, cum lemmate: Nil humana moror, dum super astra feror. Caustinus l. 6. Symb. 20.

Aquila. Lem. Nec obscura, nec ima, Iustorum animæ Aquilis comparantur; quod alta petant, humilia derelinquant. S. Ambros. l. 3. in Luc. Picinelli.

Alia Symbola.

Ex Veteri.

Fiat firmamentum in medio aquarum, & dividat aquas ab aquis. Gen. 1. 6. Sic firmamentum coelum appellatum est, ex eo, quod dividat inter eas aquas, quae super ipsum, & eas, quae sub ipso, sunt: ita & homo, qui in corpore positus est; si dividit potuerit, & discernere, quae aquae sunt superiores super firmamentum, & quae sub firmamento sunt; etiam ipse coelum, id est, coelestis homo appellatur. Origenes hom. 1. hic.

Producat terra iumenta, & reptilia, & bestias terra. Gen. 1. 24. Per quae significantur illa tria i. Joan. 2. 16. omnes, quod est in Mundo. Hæc tria de terra oriuntur: quia de amore terrenorum universa malitia ortum habet. Per reptile significatur cupidus, qui circa terram reptat: per iumenta luxuriosus: per bestias superbi. Hugo Card. hic.

Cum non invenisset, ubi requiesceret pes ejus, reversa est. Gen. 8. 9. Vide, quomodo te pungat Deus; quocumque te extra eum extenderit per concupiscentiam in creaturis; tanquam nutrix pueri brachium extra cunas, nō percat frigore. Proprius illi sit Deus, nō inveniat, ubi requiescat pes nentis tuæ: ut saltē coacta, à animal readeas ad arcem, sicut columba Noe. Hugo confid. de tranquill. animi p. 14.

Ascendebat ad confortes ovium suarum. Gen. 38. 12. Vellera sine læsione tolluntur ab ovibus; sic temporalia à viris Sanctis sine omni dolore, & tristitia tolluntur. Hugo Card. hic.

Solve calcamentum de pedibus tuis. Ex. 3. 5. Illa Moysi deposita calcamenta hoc significabant: quia nullus dignè Deum videre potest; nisi qui cuncta terrena, & mortalia vitia deponit. V. Beda hic. Quare Moyses iustus est calcamentum solvere? ut sollicitudines secularis abjiceret huic mortali vitæ adherentes. Theodorctus q. 7.

Et venit mulca gravissima in domos Pharaonis. Ex. 8. 24. Israelitica anima Sabbatizat; dum, remota à negotiorum secularium strepitu, lætionibus, & orationibus vacat. Ægyptiaca verò mularum ingruentium infestatione percellitur; dum terrenorum actuum inquietudine delectatur. Quid est enim in hac vita laboriosius, quam terrenis desideris situare? quid quietius; atque suavius; quam hujus saeculi nihil prorsus appetere. B. Petrus Dam. l. 2. ep. 5. Christiano spirituale Sabbatum agere est; à laboriosa rerum temporalium cupiditate quietere: solis orationum, & lætionum, studii insudare; secularium negotiorum pondus de mentis cervice projicere; ad contemplanda coelestia tota cordis intentione vacare; carnis oblectamenta contemnere; de sola spe coelestium spiritualium iocunditate gaudere. Ille porro Sabbatum Domino vacat; qui sic ab his, quae Mundi sunt, operibus vacat; ut à spiritualibus tamen actibus non quietat. Idem l. 4. ep. 16.

Elegit suspendium anima mea, & mortem ossa mea: de speravi magnaniam; ultra jam vivam. Job 7. 15. q. d. suspensum sum à terrenis, mortuus Mundo: jam non habeo spem in terrenis; ultra non revertar ad Mundum nec mente, nec opere. Hugo Card. in Gen. 31.

R. P. Spanner Poly. Tom. II.

Sicut illium inter spinas. Cant. 2. 2. Sola illa animalium candorem habet, quæ necessarius tantum vite contenta, ad coelestem pulchritudinem, candore animi, & corporis munditia, aspirat. Philo Carpathius hic.

In lectulo meo per noctes quiesci, quem diligite anima mea. Cant. 3. 1. Anima, quæ Deum querit, & ad Dei dilectionem, & cognitionem, plenius peringere cupit; in lectulo hunc quærere debet, id est, in quiete mentis. Vacare enim debet, & quiescere ab occupatione, & rerum terrenarum. Richardus à S. Vict. in Cantica c. 1. Bona nox, quæ prudenti oblivione dissimulat omnia temporalia; ad illum, qui æternus est, quærendum, tempus expediens, & explicans occasiones. Gilbertus l. 1. in Cant.

Ferulum fecit sibi rex Salomon de lignis Libani. Cant. 3. 9. Cur non de arboribus? ligna jam nullum terrenum fugunt succum. Anima à terrenis separata, est sedes Dei. Incerto Authore.

Capilli tui sicut greges caprarum. Cant. 4. 1. Graciles, & spiritualibus extenuati disciplinis, pene sine corpore sunt, & penitus sine carne; ad omnem insensibiles injuriam; ut nec tendentis instrumenti sentiant læsionem; in hoc tantum sufficientes passionis molestias, si à capite, cui inhaerent, contingat evelli. Reliquo enim emortuo corpore, vitalem illi tantum sensum retinet; ubi capiti, de quo oriuntur, junguntur. Gilbertus l. 2. in Cant. Hoc ergo magnum sponse clogium: abhorreere solum à capite suo Christo separari; cœtere despiciere. Naxera in Jos. 17. §. 12.

Statua tua assimilata est palma. Cant. 7. 7. Sicut palma, teste Plinio l. 13. c. 4. frugifera non est, nisi in solido fervido, nitrofo, aut salso; ideoque videtur proceritate sua terram despicere, & coelum appetere, ac recta ad conferendam, vixque humi radicibus nitit: quia ibi nihil invenit, nisi infimum. Sic & viri Sancti mentem habent defixam in caelo; ideoque terrena illis omnia desipiunt; ac Crucem Christi amant; in eaque radicem agunt, nutriuntur; & crescut usque ad coelum; ad quod anhelant. Cornelius hic.

Populus meus pendebat ad occidentem meum. Os. 11. 7. Pulchre anima, & proprie pendebit, tanquam inter coelum, & terram: ut, licet adhuc apprehendere coelestia non valeat, non velit tamen tangere terrena. Et si aliquando tangit, non nisi summis articulis, id est, extremis partibus animæ: propter necessitatem scilicet corruptionis nostræ; cui cogimur servire. Guaricus l. 1. de Adv. Dom.

Lepus. Lem. Ascensu levior. Lapidis Sancti elevabantur super terram. Zach. 9. 16. Lapidès sancti voluntur super terram, instar rotarum, paululum tangentes humum, & volubilitate sua ad coelestia testinantes. S. Hieron. Picinelli.

Ex Novo, Patribus, & aliis.

Filius tonitrui. Matc. 3. 17. Esto filius tonitrui. Dices: quomodo possum esse filius tonitrui? Potes esse: si non in terra; sed pectore Christi, recumbas. Potes esse filius tonitrui; si terrena non moveant; sed ipse potius ea, quae terrena sunt mentis tuae virtute concutias. Tremat terra; non capiat; vereatur caro potestatem animi tui, & concussa subdat. S. Ambros. l. 7. c. 40. in Luc.

Sedebat supra fontem. Joan. 4. 6. Si interdum quietere volumus, sedeamus super fontem. Fons iste, five puteus, abundantia est, & profunditas terrenorum. Fons est emanatio, est delectatio; est fons iste profunditas naturalium, & humanarum, scientiarum. Super quem fontem oportet super federe, non subjacere. Non subjiciatur defectibus amor: non enim quieter subactus, atque agitated calcantibus, equus; super fedens verò quietit, aut fertur. Aut res nos deserunt, aut ipsas deserimus. Si deserant, in adiutorio sunt: si deserimus; corpora, & corda gravant. Sim. Cass. l. 4. c. 9.

Luna sub pedibus ejus. Apoc. 12. 1. Hoc dici potuit de prima Ecclesia; dum ad pedes Apostolorum jacebant tota patrimonium Fidelium. Nè nunc Planeta ille, Symbolum terrenorum, ateneat in caput; nec divexet tyranni instar cogitationes Praesidium, & affectiones animi. Apostolico Saeculo curæ postremæ erant de patrimonio: hodie primariæ convertuntur circa reditus, & dominia. Oliva t. 2. conc. 19. die Ven. 6. in Quadr. Luna sub pedibus, id est, temporalium bonorum claritas sub administratione ejus. Sanct. Rupertus l. 2. comment. in Apoc. Hoc ergo laudi est SS. Patribus; quod divites quidem fuerunt, sicut sacra historia tradunt; sed ipsas divitias non passi sunt affectibus dominari: sed ipsi dominati sunt divitiis, dispensando; ut poscebat usus privatus, ac publicus. Arcones in If. 1. Disc. 2. Luna sub pedibus, id est, mutabilitas bonorum temporalium in contemptu ejus. S. Rupertus de oper. Spir. S. c. 14. Habet Ecclesia lunam sub pedibus: quoniam cuncta terrena, & transitoria, & mutabilia, despiciens, & pro nihilo ducens; sola coelestia concupiscit. S. Euseb. Emis. D. 3. Pasch.

Rotam modico quodam vestigio stat in terra; & non solum stat, sed quasi percurrit: non stat, sed tangit; & præterit: denique,